

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel.: 286 840 129
E-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

Důvěra ústavním institucím v únoru 2016

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v16-02</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>8. - 15. 2. 2016</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1080</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>226</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace dotazování PAPI a CAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PI. 1, PS. 1</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>1. března 2016</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jan Červenka</i>

V reprezentativním šetření CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., byla v únoru 2016 vybraným občanům položena otázka, zda důvěřují základním ústavním institucím.¹ Sledování důvěry ústavním institucím je pravidelnou součástí našich šetření, což nám umožňuje mapovat vývoj názorů veřejnosti v dlouhodobém časovém horizontu.

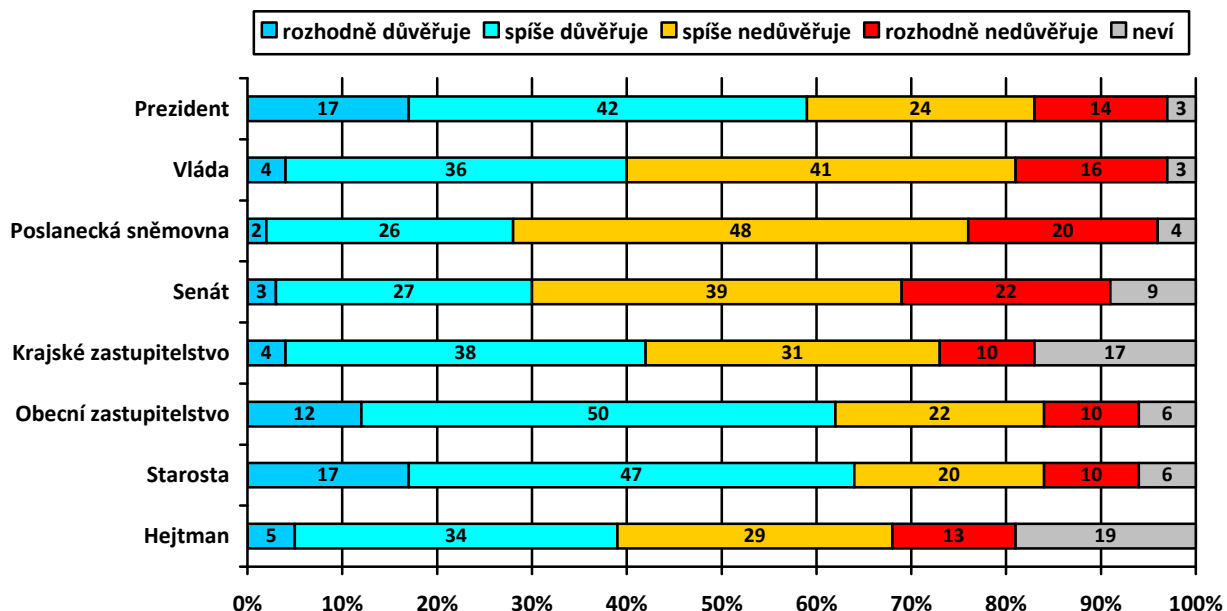
Jak ukazují výsledky v grafu 1, v únoru 2016 prezidentovi republiky důvěru vyjadřovalo 59 % občanů, v tom 17 % prezidentovi důvěřovalo „rozhodně“ a 42 % „spíše“. Naopak nedůvěru prezidentovi republiky vyjádřilo 38 % respondentů, v tom 24 % „spíše“ a 14 % „rozhodně“. 3 % oslovených se nedokázala rozhodnout a zvolila odpověď „nevím“.

Vládě v porovnání s prezidentem republiky důvěřuje pouze menšina veřejnosti ve výši dvou pětin (40 %), když 4 % dotázaných vládě „rozhodně důvěřují“ a 36 % jí „spíše důvěřuje“. Výrazně nadpoloviční většina (57 %) občanů vládě nedůvěřuje, v tom 16 % jí „rozhodně nedůvěřuje“ a 41 % „spíše nedůvěřuje“. Zbývající 3 % se nedokázala vyjádřit.

Poslanecká sněmovna má důvěru 28 % občanů, více než dvě třetiny (68 %) jí nedůvěřují. Senát je hodnocen nepatrně lépe, když tři z deseti dotázaných mu vyjadřují důvěru (30 %) a tři pětiny (61 %) Senátu nedůvěřují.

Graf 1: Důvěra obyvatel ústavním institucím (%)

¹ Otázka: „Řekněte, prosím, důvěřujete prezidentovi republiky, vládě, Poslanecké sněmovně PČR, Senátu PČR, svému krajskému zastupitelstvu, svému obecnímu zastupitelstvu, starostovi vaší obce či městské části, hejtmanovi vašeho kraje (primátorovi, pokud žijete v Praze)?“

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. – 15. 2. 2016, 1080 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Tabulka 1a: Důvěra obyvatel ústavním institucím (%) – časové srovnání

DŮVĚRA	II/15	III/15	IV/15	V/15	VI/15	IX/15	X/15	XI/15	XII/15	I/16	II/16
Prezident	44	47	47	46	45	55	51	56	59	59	59
Vláda	49	45	46	44	45	46	43	46	44	44	40
Poslanecká sněmovna	36	32	34	34	33	35	31	34	35	33	28
Senát	35	33	35	34	33	36	32	34	33	33	30
Krajské zastupitelstvo	45	45	44	43	41	46	43	42	45	43	42
Obecní zastupitelstvo	66	66	64	62	59	64	61	61	61	64	62
Starosta	65	64	63	62	60	64	61	63	64	65	64
Hejtman	42	42	41	38	38	42	39	41	40	40	39

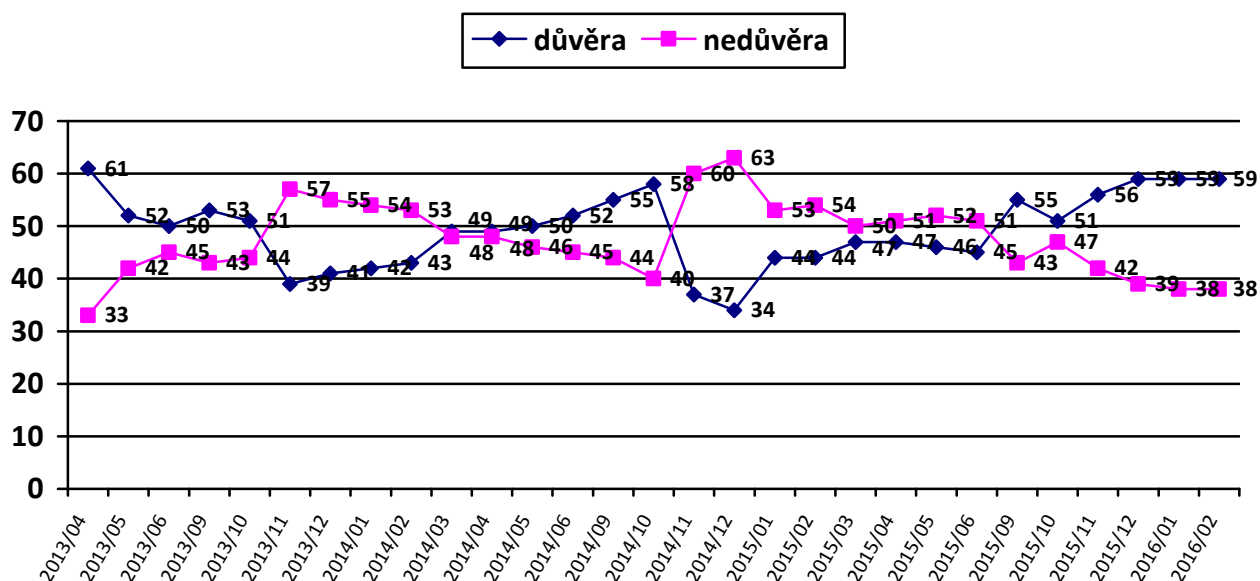
Poznámka: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně důvěřuje“ a „spíše důvěřuje“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „spíše nedůvěřuje“ a „rozhodně nedůvěřuje“ a odpověď „nevím“.
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Tabulka 1b: Nedůvěra obyvatel ústavním institucím (%) – časové srovnání

NEDŮVĚRA	II/15	III/15	IV/15	V/15	VI/15	IX/15	X/15	XI/15	XII/15	I/16	II/16
Prezident	54	50	51	52	51	43	47	42	39	38	38
Vláda	48	51	51	52	52	50	54	51	52	52	57
Poslanecká sněmovna	59	63	63	61	62	60	64	62	61	63	68
Senát	57	59	59	60	59	57	59	59	61	61	61
Krajské zastupitelstvo	38	39	41	41	43	37	41	43	41	41	41
Obecní zastupitelstvo	28	27	31	32	36	31	32	33	34	30	32
Starosta	27	28	30	30	34	30	32	30	30	28	30
Hejtman	39	39	40	41	44	38	40	40	40	38	42

Poznámka: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně nedůvěřuje“ a „spíše nedůvěřuje“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „spíše důvěřuje“ a „rozhodně důvěřuje“ a odpověď „nevím“.
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Graf 2: Vývoj důvěry/nedůvěry v prezidenta (% , duben 2013 – únor 2016)

Zdroj: Výzkumy CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Na krajské (a v případě hlavního města Prahy magistrátní) úrovni se podíly důvěry a nedůvěry zhruba vzájemně vyvažují. Krajským zastupitelstvům 42 % dotázaných důvěřuje, zatímco podíl nedůvěry činí 41 % a zbylých 17 % se nedokáže rozhodnout. V případě hejtmanů (a v Praze primátora) se podíl důvěry pohybuje nepatrně níže, když důvěru zde vyjádřilo 39 % dotázaných, zatímco nedůvěra dosahuje 42 % a zbývajících 19 % oslovených uvedlo odpověď „nevím“.

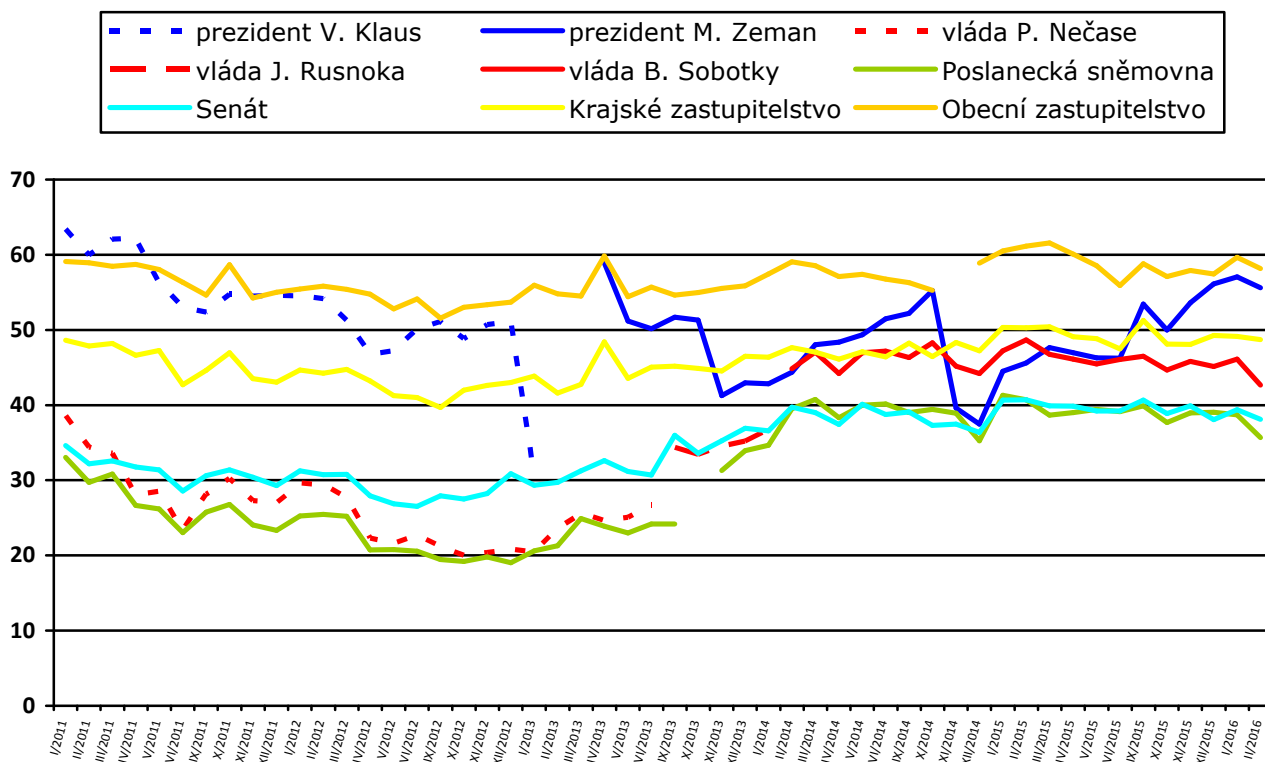
Podstatně lépe jsou na tom obecní zastupitelstva, případně zastupitelstva městských částí a starostové, jimž důvěřuje více než třipětinová většina občanů. Konkrétně v případě obecních zastupitelstev podíl důvěry dosahoval 62 %, v tom 12 % obecním zastupitelstvům „rozhodně důvěřuje“ a 50 % jim „spíše důvěřuje“. Podíl nedůvěřujících u obecních zastupitelstev činí necelou třetinu (32 %), přičemž „spíše“ jim nedůvěřuje 22 % a „rozhodně“ 10 %. Starostové jsou na tom ještě o trochu lépe, když důvěru jim vyjádřilo 64 % občanů, v tom 17 % „rozhodně“ a 47 % „spíše“, nedůvěra ke starostům pak dosáhla tří desetin (30 %), když 20 % respondentů podle svých slov starostům „spíše nedůvěřuje“ a 10 % jim „rozhodně nedůvěřuje“.

V časovém srovnání, které nabízí tabulka 1a a 1b, můžeme vidět, že v porovnání s předchozím šetřením z ledna 2016 mírně poklesla důvěra k Poslanecké sněmovně (o 5 procentních bodů) a k vládě (o 4 procentní body), v obou případech při vzestupu podílu nedůvěry (shodně o 5 procentních bodů). Mírný vzestup podílu nedůvěřujících v porovnání s předchozím šetřením byl zaznamenán též u hejtmanů. Jiné statisticky významné změny oproti minulému šetření nenastaly. U všech ústavních institucí s výjimkou prezidenta jsme přitom v průběhu posledního roku zaznamenávali jen drobné a vesměs statisticky nevýznamné kolísání podílu důvěry okolo nějakého ročního průměru, od něhož se aktuální výsledky poněkud odchýlily v případě vlády a Poslanecké sněmovny, u kterých došlo v tomto měsíci k již výše zmíněnému zhoršení a které jsou na tom z hlediska důvěry a nedůvěry poněkud hůře než před rokem (změna o 8 až 9 procentních bodů oproti únoru 2015).

Specifický případ v tomto ohledu představuje důvěra prezidentovi republiky, kterou od nástupu současné hlavy státu do funkce podrobněji zachycuje graf 2 a která prochází v čase dosti výraznými změnami. V prosinci 2014 důvěra prezidentovi dosáhla po

velkém listopadovém propadu svého absolutního minima 34 %, ² avšak v průběhu roku 2015 se zvýšila o 25 procentních bodů na stávajících 59 % a přiblížila se naopak ke svému historickému maximu z dubna 2013. V posledních třech měsících se přitom důvěra prezidentovi stabilizovala na aktuální relativně vysoké hodnotě.

Graf 3: Důvěra ústavním institucím v letech 2011 - 2016 (index důvěry)³

Zdroj: Výzkumy CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

² Jednalo se o minimum v rámci daného funkčního období, přičemž historicky nižší důvěra prezidentovi republiky za celou dobu existence ČR byla zaznamenána pouze jednou, a sice u Václava Klause na konci jeho druhého funkčního období v lednu 2013, kdy šetření proběhlo krátce po vyhlášení široké a silně kritizované amnestie a kdy prezidentovi důvěřovalo jen 26 % občanů, zatímco 72 % mu nedůvěřovalo. Pro zajímavost můžeme doplnit, že u Václava Havla historickým minimem byla důvěra na úrovni 45 % zaznamenaná v září 2002 při podílu nedůvěry 52 %, přičemž srovnatelný výsledek v jeho případě byl zaznamenán i v lednu 1999 (46 % důvěřovalo, 52 % nedůvěřovalo) a důvěra pod 50 % byla zaregistrována i v několika dalších výzkumech toho roku. Naopak maximální podíly důvěry u obou předchůdců Miloše Zemana ve funkci prezidenta republiky byly zřetelně vyšší než u současné hlavy státu, když u Václava Havla byly na přelomu let 1996 a 1997 zaznamenány podíly důvěry nad hranicí 80 % (ty se pak běžně objevovaly u českých respondentů i v letech 1991 a 1992, kdy Václav Havel byl prezidentem ČSFR, a v roce 1990 se důvěra prezidentovi pohybovala i nad hladinou 90 %) a u Václava Klause se v některých letech důvěra stabilně držela nad hladinou 70 % s opakovaně zaznamenaným maximem 77 % z roku 2004. I z toho je zřejmé, že velké posuny a prudké změny z hlediska důvěry prezidentovi nejsou ničím výjimečným a charakteristickým pouze pro působení současného prezidenta. Přitom při komparaci důvěry stávající hlavy státu s jeho předchůdci je třeba vzít v potaz, že oba na rozdíl od Miloše Zemana byli voleni poslanci a nikoli přímo občany, takže jejich volba, jakkoli byla často politicky vypjatá, ani zdaleka tak nerozdělila veřejnost na zaryté odpůrce a stoupence zvoleného prezidenta, jako to učinila první přímá volba na počátku roku 2013 s její emocionálně vyhocenou kampaní, průběhem i následným ohlasem, v němž bylo a dodnes je patrné, jak těžce mnozí nesli konečný výsledek prezidentských voleb.

³ Index důvěry může nabývat hodnot od 0 do 100 a je vypočítán jako součtový skóre z nezaokrouhlených hodnot procentních podílů příslušných variant odpovědí vynásobených hodnotami 1 (rozhodně důvěřuje), 0,75 (spíše důvěřuje), 0,5 (neví), 0,25 (spíše nedůvěřuje) a 0 (rozhodně nedůvěřuje).

U vlády, u Poslanecké sněmovny a v menší míře i u Senátu pak v dlouhodobější perspektivě vidíme podstatné zvýšení důvěry v porovnání s předchozím volebním obdobím PS ukončeným předčasnými volbami na podzim roku 2013. Kritičtější postoje veřejnosti k politice zejména v průběhu roku 2012 se sice nikoli dramaticky, ale statisticky signifikantně promítaly i do přechodného snížení důvěry v krajskou a místní samosprávu (viz graf 3).

Z podrobnější analýzy vyplývá, že prezidentovi republiky častěji důvěřují lidé starší 60 let, respondenti se středním vzděláním bez maturity, důchodci, obyvatelé Moravy, lidé, kteří se politicky zařazují na levici a levý střed, a voliči ČSSD, KSČM a v menší míře i ANO a lidé spokojení s politickou situací. Naopak nižší důvěru nebo zvýšený podíl nedůvěry prezidentovi republiky šetření zaznamenalo mezi dotázanými z Čech, těmi, kdo se hlásí jednoznačně k pravici, příznivci ODS nebo TOP 09 a rozhodnými nevoliči.

Vládě častěji důvěřovali dotázaní s dobrou životní úrovní, lidé spokojení s politickou situací i s životem, respondenti příznivě hodnotící současnou ekonomickou situaci, obyvatelé Moravy a voliči ANO, ČSSD či KDU-ČSL. Naopak relativně nižší důvěru nebo vyšší podíl nedůvěřujících vládě šetření ukázalo mezi dotázanými se špatnou životní úrovní své domácnosti, kritickými k současné ekonomické situaci, nespokojenými se současnou politickou situací, nespokojenými s vlastním životem, obyvateli Čech a rozhodnými nevoliči bez preferované strany.

Poslanecké sněmovně častěji důvěřují lidé hodnotící životní úroveň své domácnosti jako dobrou, respondenti spokojení se svým životem i s politickou situací, lidé příznivě hodnotící současnou ekonomickou situaci a voliči ČSSD, KDU-ČSL či ANO. Naopak relativně nižší důvěru nebo vyšší podíl nedůvěřujících Poslanecké sněmovně šetření ukázalo mezi dotázanými se špatnou životní úrovní své domácnosti, nekvalifikovanými dělníky, respondenty kritickými k současné ekonomické situaci, nespokojenými se současnou politickou situací, nespokojenými s vlastním životem a rozhodnými nevoliči bez preferované strany.

Senátu ve zvýšené míře důvěřují lidé hodnotící životní úroveň své domácnosti jako dobrou, respondenti spokojení se svým životem i s politickou situací, lidé příznivě hodnotící současnou ekonomickou situaci, věřící katolíci a voliči ČSSD či KDU-ČSL. Naopak relativně nižší důvěru nebo vyšší podíl nedůvěřujících Senátu šetření ukázalo mezi dotázanými se špatnou životní úrovní své domácnosti, lidmi hodnotícími současnou ekonomickou situaci v ČR jako špatnou, dotázanými nespokojenými se současnou politickou situací, lidmi nespokojenými s vlastním životem, ateisty a rozhodnými nevoliči bez preferované strany.

U důvěry krajským zastupitelstvům se z hlediska pohlaví, věku či vzdělání objevují jen nevýznamné rozdíly. Jejich hodnocení ovšem vykazuje zřejmou korelaci s hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti a ekonomické situace v ČR, se spokojeností s politickou situací a rovněž s vlastním životem. V případě stranických preferencí se zvýšený podíl důvěry objevuje mezi stoupenci ČSSD a ANO, naopak nižší důvěru k nim vyjadřují nevoliči bez preferované strany. Snížený podíl důvěry ke krajskému zastupitelstvu vykazují dotázaní ve Středočeském kraji. Důvěra ke krajskému zastupitelstvu je samozřejmě velmi silně propojená s důvěrou hejtmanovi.⁴

V případě hejtmanů a pražského primátora se pak důvěra opět zvyšuje spolu se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti i ekonomické situace v ČR, s rostoucí spokojeností s politickou situací a také s rostoucí spokojeností s životem. Podle stranických preferencí hejtmanům více důvěřují voliči ANO a ČSSD,

⁴ Spearmanův koeficient pořadové korelace mezi důvěrou krajskému zastupitelstvu a důvěrou hejtmanovi činil 0,683.

naopak méně důvěřujících je mezi nevoliči. Vyšší důvěru k hejtmanovi mají dotázaní ze Zlínského kraje, naopak nedůvěra se častěji objevuje mezi Pražany.

Také u obecních zastupitelstev a starostů obcí či městských obvodů v případě statutárních měst se objevují tytéž korelace s životní úrovní, hodnocením ekonomické situace, spokojeností s politickou situací a s vlastním životem, jako v případě krajských reprezentací, přičemž i zde je důvěra v zastupitelstvo velmi silně spjatá s důvěrou starostovi.⁵ Starostům poněkud méně často vyjadřují nedůvěru ženy v porovnání s muži. Regionálně obecní zastupitelstva i starostové mají nižší důvěru v Ústeckém kraji. Z hlediska stranických preferencí si místní reprezentace stojí lépe mezi voliči ČSSD a ANO, k nimž se v případě starostů přidávají ještě i stoupenci ODS, naopak vyšší nedůvěra se objevuje mezi rozhodnými nevoliči. Výrazně více svým zastupitelstvům a starostům věří obyvatelé obcí s populací do 2 tisíc obyvatel, naopak nedůvěru k nim více vyjadřují lidé z měst s populací od 30 do 80 tisíc obyvatel.

V rámci šetření byla zjišťována také spokojenost se současnou politickou situací v naší zemi.⁶ Aktuální výsledky a časové srovnání nabízí tabulka 2.

Tabulka 2: Spokojenost/nespokojenost se současnou politickou situací v ČR (v %)

	I/15	II/15	III/15	IV/15	V/15	VI/15	IX/15	X/15	XI/15	XII/15	I/16	II/16
Spokojen	19	21	19	19	21	21	21	21	20	21	23	17
Ani spokojen, ani nespokojen	36	37	35	36	32	35	36	32	33	30	33	35
Nespokojen	42	41	43	42	45	42	40	43	44	46	41	45

Poznámka: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně spokojen“ a „spíše spokojen“, resp. „spíše nespokojen“ a „rozhodně nespokojen“. Dopočet do 100 % tvoří odpověď „nevím“.

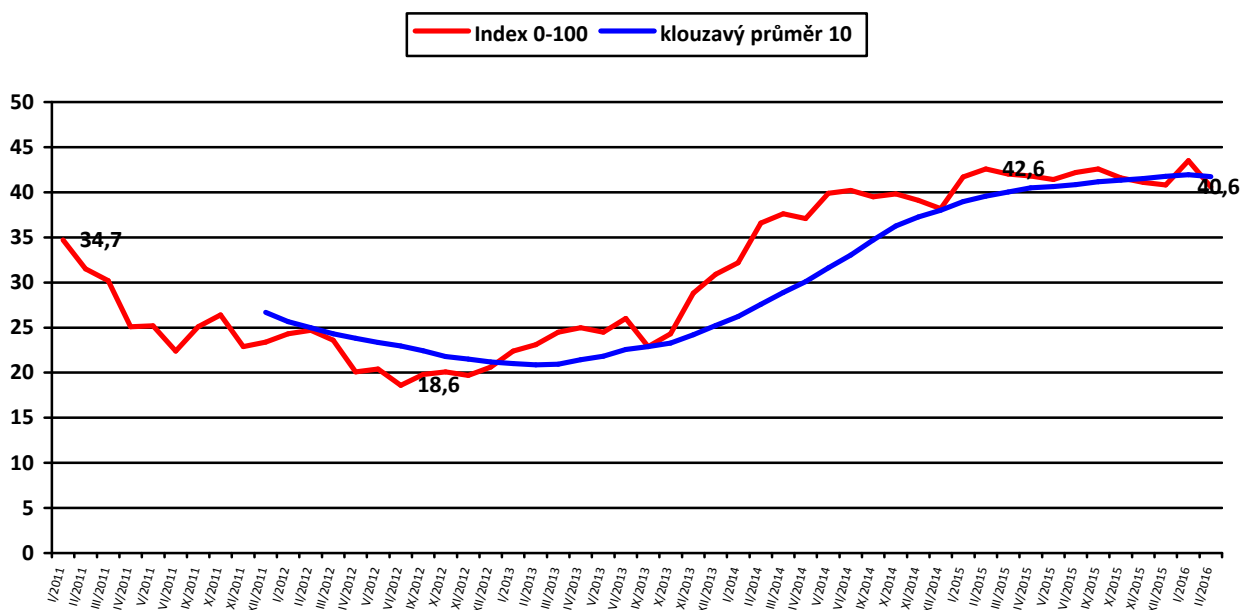
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. – 15. 2. 2016, 1080 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Spokojenost se současnou politickou situací vyjádřila necelá pětina (17 %) respondentů. Ani spokojena, ani nespokojena se cítí být více než třetina obyvatel ČR (35 %). Nespokojenost s politickou situací v současnosti vyjadřují více než dvě pětiny dotázaných (45 %). Zbytek respondentů (3 %) zvolil variantu „nevím“. V porovnání s minulým šetřením z ledna 2016 poklesl podíl spokojených se současnou politickou situací o 6 procentních bodů a o 4 procentní body stoupla nespokojenost. V delším časovém srovnání, které nabízí graf 4, je přesto patrné výrazné zlepšení oproti předchozím letům.

⁵ Spearmanův koeficient pořadové korelace mezi důvěrou obecnímu zastupitelstvu a důvěrou starostovi činil 0,786.

⁶ Otázka: „Zamyslíte-li se nad celkovou současnou politickou situací v České republice, řekl byste, že jste s ní velmi spokojen, spíše spokojen, ani spokojen, ani nespokojen, spíše nespokojen, velmi nespokojen?“

Graf 4: Spokojenost se současnou politickou situací v letech 2011-2016 (index spokojenosti 0-100)⁷

Zdroj: Výzkumy CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Podrobnější analýza ukázala, že spokojenost s politickou situací roste se zvyšujícím se stupněm nejvyššího ukončeného vzdělání, zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti, se zlepšujícím se hodnocením ekonomické situace v ČR, s rostoucí spokojeností se svým životem celkově, s narůstající ochotou zúčastnit se případných voleb do Poslanecké sněmovny a s narůstajícím zájmem o politiku.

Spokojenější s politickou situací jsou častěji příznivci ANO a ČSSD. Nespokojenost naopak častěji vyjadřují důchodci, lidé, kteří se jednoznačně zařazují na levič, potenciální voliči KSČM a rozhodní nevoliči.

⁷ Index spokojenosti může nabývat hodnot od 0 do 100 a je vypočítán jako součtový skóre z nezaokrouhlených hodnot procentních podílů příslušných variant odpovědí vynásobených hodnotami 1 (velmi spokojen), 0,75 (spíše spokojen), 0,5 (ani spokojen, ani nespokojen + neví), 0,25 (spíše nespokojen) a 0 (velmi nespokojen). Kluzavý průměr 10 představuje řadu průměrů indexu spokojenosti z deseti po sobě jdoucích šetření, přičemž 10 je počet šetření, které CVVM zpravidla realizuje v průběhu jednoho roku.